خپله ادبی تنده مو دلته خړوب کړی

د سپوږمی کړنګ

لنډۍ او ټپې

Ketabton.com

رباب زمـــا په غیږ کی راکړی

زه می د خپلی ځوانی ویر پکی کومه

خدای دی زما د غیږ رباب کړه

چی همیشه دی په مری ګوتي وهمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال: ۱۴۰۱

لیکوال : اسمعیل خان «امینی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

کتاب نوم: د سپوږمۍ کړنګ

موضوع: ټپې (لنډۍ)

لیکوال: اسمعیل خان «امینی»

کال: ۱۴۰۱ ل.ل

ډیزاین: اسمعیل خان «امینی»

د اړیکې شمیرې: ۰۷۸۹۸۶۹۹۶۹-۰۷۶۵۶۸۲۶۱۸-۰۷۹۷۴۹۶۰۶۹

بیه: ۱۰۰ افغانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ

لنډۍ د پښتو د ولسي سندرو یوه ستره او مهمه برخه ده او د خلکو په سندرو کې ځانګړی جوړښت او لار لري. لنډۍ د انسان د غوټه شویو فریادونو ریښنو ته ځان رسوي. لندۍ له سترو زړونو څخه راوتلي چې نمونه یې هم ستره ده. لنډۍ د عشقونو او رنځونو ژبه ده او په تورو شپو کې سندرې بولي، په کلابونو کې خاندي، په غوټیو کې سپړېږي او د دښتو له بادونو سره ناڅي او ژاړي.
د پښتو لنډیو اغېز او تاثیر دومره زیات دی چې په نورو شعرونو کې ډېر کم پیدا کېږي، په تیره بیا هغه وخت چې پښتانه زلمیان او پښتنې پېغلې او یا پښتانه شپانه په دنګو دنګو غرونو کې ګرځي او دغه لنډۍ په خوږو خوږو اوازونو او طبیعي شوق او ذوق سره وایي، نو اورېدونکي ته ښکارېږي چې د خلکو د سندرو ویل څومره خوند لري او د شعر په نړۍ کې څومره د قدر وړ دي.لنډۍ په پښتو شاعرۍ کې تر ټولو کوچنی شعري فورم دی،خو د مانا د ځواک او لیږد له پلوه نه یوازې په پښتو شاعرۍ، بلکې په نړیواله شاعرۍ کې یې ساری لیدل شوی نه دی. لنډۍ هغه ځانګړی دایروي سر تړلی زنځیر دی چې هیڅ سر یې په بلې لنډۍ پورې تړل شوی نه دی، یعنی هره لنډۍ پر لومړۍ مصرې پیل او پر دویمې مصرې پای ته رسیږي چې په دې ترتیب یو مستقل او ځانګړی مطلب په لنډ ډول په کې ځای شوی او تمام شوی وي. د لنډۍ کمال په دې کې دی چې مجموع په (۲۲) څپو یا دوو مسروو کې دروند مانیزبار او ښکلا لیږدوي،د لنډۍ لومړۍ مصره (۹) او دویمه مصره (۱۳) څپې لري، لکه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ مصره

چې
د
خا
لو
لښ
ک
رې
را
غلې

دويمه مصره

زه
به
ګو
مل
ته
د
خپل
يار
دي
دن
ته
ځ
مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ عموماً قافیه نه لري ، خو د دويمې مصرې په پای کې یوه اهنګینه کلمه لري چې د لنډۍ ټول اهنګ بشپړوي . هره لنډۍ باید د زور (ه) په واول یا غږن اواز پایته رسېدلې وي، او که په پای کې دا زور (ه) رانه شي نو اهنګ يې نيمګړی یاتې کېږي . همدارنګه د لنډۍ په پای کې ځینې حروف او کلمې د اواز د اوږدېدو لپاره او یا ځینې ردیفونه لکه (مه ، ونه ، دینه ، مینه ، وینه) هم راځي ،کله هغه لنډۍ چې د (مه) په تورو پای ته رسېدلې وي.

رباب زما په غېږ کی راکړی
زه می د خپلې ځوانۍ وير پکې کومه
هغه لنډۍ چې د پای توری يې (ونه) وي.
په لوړو غرو د خدای نظر وي
پر سر يې واورې وروي چاپېر ګلونه
داسې لنډۍ چې په پای کې يې (مینه) راغلې وي.
خدای به په خپله مازديګر کړي
د چینارو سرو ته مه خیژه مینه
هغه لنډۍ چې وروستی توری يې (وینه) وي.
د سپینو غاښنو دې برېښنا شوه
چا ویل ږلۍ ده په تیرا يې ورویـنه
او دا هم هغه لنډۍ چې په پای کې يې (دینه) راغلی وي.
یا دې د زلفو خوشبويي ده
یا دې د عطرو په چینه لامبلي دینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې داسې لنډۍ هم شته چې د دواړو مصرو سیلابونه یې د لنډۍ په قانون برابر وي ، یعنی لومړۍ مصره یې (۹) او دویمه یې (۱۳) سیلابونه وي ، خو پای یې له پورتنۍ قاعدې او قانون سره سمون نه خوري ، یعنی په پای کې یې (مه ، ونه ، دینه ، مینه ، وینه او نور) نه وي راغلي چې دغه لنډۍ که څه هم بشپړ مطلب لري خو د لنډیو د ویلو په ټولو طرزونو ښه نه ویل کیږي ، په ځانګړي توګه له اکثرو سروکو سره د ویلو په وخت کې سکته پیدا کوي او وزن له لاسه ورکوي ، خو دغه ډول لنډۍ ډیرې کمې دي ، لکه:

د ازل برخې یې وېشلې
د چا یې ښې کړې د چا شولې لوغړنې
د زړه له سوزه به نارې کړم
په اوسېلي به د اسمان ستوري نینې کړم
لنډۍ له سروکو سره هم ویل کیږي او ډیر زوړ او په زړه پورې دود دی ، لکه:
لونګ کړمه که لو مې کړه کړو
یاره تا به راولمه لونګ کړمه
لاس به دې وترم په زلفو
لونګ کړمه ، په لونګین به دې وهم چې مړ دې کړمه
لونګ کړمه که لو مې کړه کړو
یاره تا به راولمه لونګ کړمه
همدارنګه د هرې لنډۍ د لومړۍ مصرې څلورمه او اتمه څپه او د دویمې مسرې څلورمه ، اتمه او دولسمه څپه څجنه وي ، لکه:
غم دې راځيَ بې غمه نهَ یم
بې غمه خدَای دی بنده تَل په غم کې وېَنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ ته ورته د نورو ملتونو ولسي شعرونه لکه د دري ژبې دوبيتۍ ، د روسي ژبې چستوشکی او د اسپانيايي ژبې (Cante ,Jondo) زيادتره بې منظرې اوازونه دي ، په دې اوازونو کې د انسان په تېره بيا د عاشق او رټل شوي انسان اوازونه راغبرګ شوي دي . په دې شعرونو کې د منظرې او تصوير جوړولو لور ته پاملرنه نه کېږي ، د هغو لپاره نه باران شته ، نه ږلۍ ، نه توده غرمه ، نه شين سحر ، نه غرونه او نه بيابانونه.

لنډۍ لکه اسپانيايي (Cante , Jondo) مطلق بې منظرې اوازونه دي ، بلکې کله کله د انسان په څېړلو کې له طبيعت او د هغه له ښکلو منظرو څخه مرسته غواړي او د همدې موخې لپاره د منظرې په جوړولو لاس پورې کوي ، خو په دې منظرو کې نه حل کېږي او هغه د انسان د باطني غوښتنو او د ننيو شخړو د افهام د بشپړاوي لپاره استعمالوي او ښکلې منونکې مجسمه دومره رابرسېره کوي چې د لنډۍ اصلي موضوع (انسان) او د هغه د احساساتو بيان د شکلونو او منظرو تر جسمه جار کړي او فرعي موضوع د اصلي موضوع ځای ونيسي.

همدارنګه د پنجاب (ماهيا) د تحقيق له پلوه تر ډېره حده له (لنډۍ) سره لګي ، دا دواړه صنفونه په يوه نيمه مصره کې پوره کېږي . په دواړو کې زيات د مينې اظهار او هم د دواړو موضوع له بنيادي پلوه يوه وي او دواړه اصناف په خپله په عوامو کې له پخوا څخه بې حده ښکلي دي . د دواړو د وينا طرز هم يو دی خو له دې سره سره په دواړو کې څه خبرې بېلې دي ، لکه په پښتو لنډۍ کې هميشه يوه قافيه چلېږي ، خو د پنجابي په ماهيا کې د قافيې هيڅ قيد نشته ، دويمه د لنډۍ په يوه نيمه مصرهکې د لومړۍ نيمګړې مصرۍ د دويمې پوره مصرۍ سره پوره تړون وي ، خو په پنجابي ماهيا کې په عام ډول د لومړۍ نيمګړې مصرۍ له دويمې پوره سره هيڅ اړيکه نه شته . په هر حال د پنجابي ماهيا او پښتو لنډۍ د صنف له پلوه يو تر بله ورته دي ، خو د لنډۍ د قدامت په اعتبار دا ويلای شو چې پنجابي ژبې دا صنف له پښتو څخه اخيستی دی ، نو ويلای شو چې په کومه زمانه کې چې د پښتو د شاعرۍ ابتدا کېدله په هغه زمانه کې لا د پنجابي ژبې نوم او نښان نه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ په پښتو کې په مختلفو نومونو يادېږي او په هر چاپېريال کې بېلابېل نومونه ورته ايښودل شوي دي ، لکه : د کندهار او پکتيا پښتانه يې لنډۍ بولي ، چې دا اصطلاع د اکثريت په توګه په دوی کې موجوده ده ، دا تسميه ښايي په دې بنا وي چې لنډۍ خلک يو ډول لويشتکي مار ته هم وايي او زياتره د پاړوګرو تر اودې لاندې نه کېږي . بل دا چې د لنډ په معنا دی او لنډۍ د لنډ مغز دی چې مونث ته يې لنډۍ ويل کېږي او هم د دې ډول نظم لومړۍ مصره په سيلاب کې تر دويمې مصره څلور سېلابه لنډه وي.

قلم په لاس ګوتې مې رېږدي

د عاشقۍ لنډۍ (مار) په زړه وهلی يمه

همدارنګه يوسفزي ، پېښوريان او ځينې نور پښتانه مصره او ټپه ورته وايي چې دا نومونه (اصطلاح) سره له دې چې په دوی کې مروجه هم ده د هر ځای باسواده او تعليميافته پښتانه وربانديې پوهېږي ، مسرې ځکه ورته وايي چې مصری د يو شعر نيم بيتي ته وايي ، لنډۍ ته هم پوره بيت نه ويل کېږي ، ځکه پوره بيت هغه ته وايي چې دواړه مصری يې سره برابرې وي ، خو د لنډۍ لومړۍ مصره (۹) او دويمه يې (۱۳) سېلابه ده يانې د بيت له يوې مصره سره تشبې شوې ، نو ځکه ورته د مصره نوم ايښودل شوی دی.

پښتو لنډۍ لنډه او اغېزناکه ده او د پښتو د لرغوني فولکلور په زړه پورې برخه ده . څرنګه چې د پښتو فولکلور زياتره برخه د ننګ او جنګ پېښې دي او د پخوانيو جنګونو ښه وسله توره وه او بيا مصرۍ توره چې د ډېر مشهورتيا له کبله يې د مصرۍ تورې پرځای يوازې مصری بولي ، نو پښتو لنډۍ چې تورې ته ورته خاصيت لري که توره يوازې څرګند ټپ جوړولای شي نو لنډې هم تر تورې کمه نه ده ، لنډۍ د پټو او څرګندو ټپونو لامل کېدی شي.

لکه:

زما په زړه دې پرهار وکړ

په تا دې وشي د مصرۍ تورې وارونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرنګه چې لنډۍ د ولسي سندرو په زړه پورې برخه ده ، نو پښتانه هم ورته په زړه پورې اوازونه او طرزونه لري . اکثره وخت يې په لوړ ، اوچت او اوږده اواز وايي چې په دغسې ويلو هرومرو اواز ټيټيږي ، نو ټپ ورته وايي او هم دا چې لنډۍ د ټپو او څرګندو ټپونو لامل ګېدلای شي ، نو له همدې کبله په ټپه نومول شوې ده او همدارنګه څنګه چې مور په ټپولو خپل ماشوم ويده کوي ، د دغسې ټپو په واسطه ويونکي خپل دردېدلی زړه قراروي او ده ته تسلي او سکون وربښي . په کورنيو مجلسونو يا اتڼونو کې له ټپو ويلو سره لاسونه هم پړکول کېږي او له دغسې ټپ ټپ اواز سره چې کوم ساز پيدا کېږي هغه د ټپې له روح سره ډېر لوی تړون لري.
لکه:

بېلتون ټوپک شو راته ډک شو
ناڅاپه ټک شو په تندي يې وويشتمه

همدارنګه د وردګو ، ننګرهار ، پکتيا او د کابل شاوخوا پښتانه ټيکۍ ورته وايي څرنګه چې لنډۍ عموما له ډېرو اوږدو پېښو ، سوچونو ، خيالونو او تصوراتو هغه د مقصد ټکی په لنډو ټکو کې څرګندوي نو له همدې امله په ټيکۍ نومول شوې ده.
لکه:

ټيکۍ مې ډېرې ورته وکړې
په لااله الا الله يې ختمومه

ډېری پښتانه چې کله د لارې ملګری ورسره نه وي او يا يوازې کار کوي ، نو ښه ملګری يې د همدغه د پښتو لنډۍ ده ، بيا نو له ځانه سره په ورو او ټيټ اواز لنډۍ وايي چې ځينې خلک يې غرانګې بولي . کله چې غم او انديښنه ډېر زور پرې وکړي نوبيا د خپل غم غلطولو لپاره يې په يوه خاص غمجن او ټيټ اواز ځان سره زمزمه کوي چې دې ډول ويلو ته يې غريبي وايي.

ځينې پښتانه لنډيو ته سندرې او بدلې وايي خوسندرې او بدلې د لنډيو لپاره ځانګړی نوم نه شو بللی ، ځکه چې دغه نومونه د پښتو د ټولو ولسي شعرونو لپاره استعماليږي ، نو يوازې د لنډۍ لپاره يې خاصولای نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ زياتې د پښتنو مېرمنو د جذباتو اظهار دی او هم دوی ويلي دي ، خو هر کله چې پښتنه مېرمن د خپلې حيا پړونی نه غورځوي په دې وجه دا ټولې ټپې د چا نوم ته نه شي منصوبېدلای دا په دې خاطر چې د ويونکي د زړه د کيفيت له تاثر او درده څوک خبر نشي . د دوی پر خولو د پښتو مېرونه لګېدلي وي ، د پېغور له وجې يې د داسې قسم د خيال اظهار سره خپل نوم تړل مناسب نه دي ګڼلي . پښتنه ميرمن د نړۍ د ټولو مېرمنو په څېر د احساس ، وجدان او ذوق مېرمن ده او د ښه مناسب او نامناسب لپاره معيارونه او قضاوت لري ، خو د فيوډالي او ماقبل فيوډالي شرايطو چوکاټ هغې ته د دې موقع نه ده ورکړې چې د خپل وجدان حکم او قضاوت د خپل ژوند په عمل کې څرګند او اغېزمن کړي ، نو د خپلو لنډيو (ښځمنو لنډيو) يوه مهمه برخه د (نرينه سالارۍ) پر ضد او د ښځې د اوږده اسارت او بېواکۍ د بيان په باره کې وايي او په بېلابېلو مواردو کې د دې ناروا (سالارۍ) د افشاکولو او رسوا کولو لپاره خاص اصطلاحات او سمبولونه استعمالوي او په دې وسيله د ازادۍ او ځان واکۍ پر لوري د خپلې تندې او تلوسې افاده ښيي . د دغو مصطلحاتو له جملې څخه يو هم د (موزي) او (موزيګی) کلمات دي ، دا سمبولونه په لنډيو کې د بې غيرت ، نامرد ، ډارن ، بې پښتو ، بې وجدان ، بې انصاف ، دسيسه کار او شيطان نرينه په مانا استعمالېږي او زياتره په ښځمنو لنډيو کې د استعمال موارد لري او په هغو ښځمنو لنډيو کې چې د (موزي) او (موزيګي) پر ضد ويل شوي دي د محکومې او اسيرې پښتنې مېرمنې نهايي نفرت ، بېزاري او حسد انعکاس مومي او په عمومي توګه د (پلارواکۍ) د ستم د پاتې شونو ضد انساني او د وحشيانه نتيجو خيرنه او ناپاکه څېره ښيي

لکه:

که مې نصيب د بدو نه وای
چېرې موزي چېرې د لګو صورتونه

همدارنګه د (ستي) د دور له احکامو سره سم به هره کونډه ښځه د خاوند له مړينې سره يوځای ژوندۍ اور ته اچول کېده ، په ځينو نورو لرغونو مذهبونو کې د مړي د سوځولو پر ځای د خښولو عنعنه دود وه ، هغوی به ښځه له خاوند سره ژوندۍ ګور ته سپارله ، دې عنعنو غالباً په هندي آريايي قبايلو او مشايرو کې زيات دوام کړی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو په عامیانه شعر په تېره بیا په لنډیو کې د (ستي) د لفظ او دود انعکاس او پراخ استعمال دا اټکل منځته راوړي چې د پښتنې ښځې لرغونې میندې هم (ستي) شوې دي او د دې بشري ضد منسوخ درد رنځ یې ګاللی دی.

لکه:

ګودر دې ونیو تهمتي شوم

په اور ستي وای تهمتي مه وای مینه

د ستي کېدلو او ژوندۍ ښخېدلو احکام یوازې او یوازې ښځې ته اړم وو او نرینه پر دې احکامو محکوم نه وو ، خو په وروستیو پېړیو کې د (ستي) کلمې له عامیانه ادبیاتو نه خاصو ادبیاتو ته لار کړې ده . د لنډیو اساسي مضمون انسان دی ، لنډۍ له (انسان) څخه ځان نه بېلوي هغه موضوع چې لنډۍ له خپل اصلي مضمون (انسان) نه بېلوي ، لنډۍ هغه ایسته غورځوي او نه یې زغمي . لنډۍ یوازې د انسان د غمونو ، ناهیلیو ، بارانونو او برېښناوو نړۍ ته پاملرنه کوي ، انسان تصویروي او د هغه د هیجان توفانونه ، د هغه د اوښکو بارانونه د هغه د قهر او غوسې تندرونه او د هغه د صبر او زغم سمندرونه ښکاروي ، نو له همدې امله لنډۍ د انسان د احساساتو ، عواطفو ، دردونو ، رنځونو او انګېرنو ډېره عالي او دقیقه درجه بندي کړې ده او هغه یې د ډېر خواږه ظریف بیان په موسیقۍ کې بیان کړي دي ، په لنډۍ کې د محروم انسان غم د اوښکو د ناپایه سیند مسافر دی ، داسې غم چې د انسان د غریزې ښکلا او د ده د ازادۍ پر خلاف پر ده باندې تپل شوې دي اوښکې د همدې اوږده او ناپایه غمونو د اسانولو او حلولو په خاطر د لنډیو څپو ته ځان سپاري او په دې توګه د پېړیو په اوږدو مزلونو کې د ځپل شویو او رټل شویو انسانانو د ژوند تراژیدي له لومړیو څخه وروستیو ته او له پېړیو نه پېړیو ته رسېږي.

لکه:

زما د زړه ناپایه غمه

اور دې چې هر څو پټوم لوګی دې ځینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ د آهنګ یا غږ د هر ډول وزن تابع وي ، په هر ډول چې اړوې اړول کېږي. غالباً د پښتونخوا په هر کوټ او په هره قبیله کې بېلابېل اهنګ او وزن لري ، لکه تیرایي ، شلګري ، ګرم سیري ، پېښوري ، کندهاري ، وردګي او داسې نور او هم په مختلفو سیموکې دا بېلابېل طرزونه ویل کېږي چې تقریبا شاوخوا (۵۰) طرزونه لري، لکه :(یکه زار) ، (یاقربان) ، (راځه راځه) او داسې نور . د لومړۍ مصرې د لنډوالي د دویمې مصرې له اوږدوالي سره د برابرولو لپاره ویل کېږي او دا یې یو قسم د پېژندنې لار هم ده.

په لنډیو کې (باد) شخصیت پیدا کوي داسې شخصیت چې کولای شي چې اوږدې لارې په لنډ وخت کې پرې کړي ، هغه کولای شي د ګلونو وږمې او د لونګو خوشبویي د نړۍ یوې برخې ته ولېږدوي او یا دا چې له هر ځایه هر ځای ته ، له هرې خوا څخه هرې خوا ته د غرونو ، بیابان ، سیند ، سمندر ، صحرا د لوړو ځوکو له لوري زموږ خواته او زموږ د کلیو کېږدیو ، کروندو خواته تلای او راتلای شي هغه نه ستومانه کېدونکي وزرونه لري ، د مینې او رفا استازی دی او د هر چا محرم ګڼل کېږي ، له هغه نه هیڅوک خپل راز نه پټوي او هر څوک رښتیا ورته وایي له همدې کبله (باد) په ولسي ادب کې د انسان د ټولو اسرارو عشقونو ، غمونو او خوښیو شریک او شاهد دی.

لکه:

یو وارې بیا په دې لار راشه
د سهار باده غرمې مړاوي کړل ګلونه

همدارنګه د تورو شپو او بې څراغه کېږدیو او جونګړو شاعران تر هر چا د سپوږمۍ او ستورو د رڼا او ځلا په ژبه ښه پوهېږي ، نو له همدې امله په عاشقانه لنډیو کې سپوږمۍ هم د باد په څېر ژوند پیدا کوي او د لنډیو د بې نومه شاعرانو د عواطفو نړۍ ته لار باسي او د عواطفو لطیفو انځورګریو په افاده او شکل موندلو کې مرسته کوي.

لکه:

زما او ستا تر منځ شول غرونه
سپینې سپوږمۍ ته سلام کړه سلام به کړمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لنډيو د زيږېدو او مرګ د چټکتيا او پراخيتا اندازه د ټولنې د اجتماعي اقتصادي بدلون په سرعت او وسعت پورې اړه لري ؛ هر څومره چې اجتماعي اقتصادي وده ګړندۍ او انقلابي وي هماغومره د نويو لنډيو د راپيدا کېدو او د زړو لنډيو مرګ او يا بدلون هم ګړندی کېږي ، خو د دې خبرې معنا دا نده چې لنډۍ په مشخص تاريخي فورماسيون کې په يوه ميزان او بې بدلونه پاتې کېږي ، البته دا يوه اصلي او قانونمنده خبره ده چې کله يو اجتماعي اقتصادي فورماسيون بل اجتماعي اقتصادي فورماسيون ته ځای نه پرېږدي ، د ټولنې په روبنايي قلمرو کې د ژورو انقلابي بدلونونو او تغيراتو لپاره زمينه برابرېږي ، خو دا حتمي نده چې په اجتماعي سيمه کې دې ټول تغيرات حتی سطحي او جزيي تغيرات يوازې او يوازې هغه وخت منځته راشي چې يوه تاريخي مرحله بلې تاريخي مرحلې ته ځای پرېږدي . د فولکلور د ټولو برخو په ځانګړي توګه لنډيو په دې مشخص دوران کې د رازېږېدلو له وخته بيا تر ننه پورې د يو روبنايي تابع جز په توګه پرله پسې توګه تغير موندلی دی . په دې مشخص فورماسيون کې ډېرې لنډۍ هست شوي او ډېرې نشت شوي دي ، نوي مضمونونه لنډيو ته ننوتي او ډېر زاړه اصطلاحات او لغات او ژبني علايم له لنډيو څخه لوېدلي او پر دې سربېره هغه لنډۍ چې مدلول بها يې له منځه تللي او يا د خلکو له نظره لوېدلي دي په خپله هم هېرې شوي او مړې شوي دي . په دې جريان کې د ځينو لنډيو د ساقطېدو پروسه اوږده شوې او تر قطعي مرګ پورې يې اوږده لاره وهلې ده . په همدې رديف کې په قوي احتمال هغه لنډۍ شاملې دي چې د لنډيو هستوونکو او يا د غاړو ايجادګر اخلافو د هغو په لومړۍ يا دويمه فقره کې تغير راوستی دی او د اصلي لنډۍ يوه مهمه برخه يې غورځولې ده .

لکه:

زما د زړه صدف دې مات کړ
ځکه مې وينې په سينه وهي موجونه
زما د زړه صدف دې مات کړ
زه به تر سترګو مرغلرې تويومه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې دوو لنډيو کې چې واحده لومړۍ مصره لري يوه خامخا تر بلې مخکې ويل شوې ده او د دويمې لنډۍ خپله لومړۍ مصره له هغه نه اقتباس کړې ده ، دا احتمال ډېر کمزوری دی چې دواړه لنډۍ دې د ويلو شاعرانو په عين وخت کې ويلې وي او که چېرې دغه محال فرض د دې دوو لنډيو په باره کې ومنو ، نو دغه دوه لنډۍ خو په خپله نوع کې يوازينۍ دوه جوړه شوې لنډۍ نه دي ، بلکې داسې لنډۍ ډېرې دي چې دوه دوه ، درې درې او حتی څلور يا تر هغو زياتې په لومړۍ يا دويمه فقره کې سره يو دي . پر يادو شويو مثالونو سربېره داسې لنډۍ هم شته چې په دويمه مسرې کې سره يو شوي دي ، لکه:

سترګې دې دواړه رانږدې کړه

چې په ژړا شي مرغلرې تويوينه

تر خمارې سترګو دې جار شم

چې په ژړا شي مرغلرې تويوينه

عالمه سترګو ته يې ګورئ

چې په ژړا شي مرغلرې تويوينه

له دې مثالونو څنې معلومېږي چې دا يو تصادفي شاعرانه توارد نه دی ، بلکې د دې راوړل شويو فقرو معنا داده چې د هر مثال او هرې نمونې په لنډيو کې يوه لنډۍ تر نورو پخوا ويل شوې ده او دويمه ، دريمه ، څلورمه او نورې لنډۍ وروسته راپيدا شوي دي . د وروستيو لنډيو شاعرانو د لنډۍ لومړۍ برخه راخيستې ده او د لنډۍ دويمه برخه يې حذف کړې ده او په خپله يې له خپل ذوق او غوښتنې سره سمه هست کړې او وراچولې ده . د دې تصرف لپاره ډېر علتونه اټکل کېدی شي ، مثلاً د لنډيو هستوونکو د ذوق توپير ، د ټولنيز موقف توپير ، د دردونو او اجتماعي کورونو توپير ، د زمان توپير ، د عمومي ټولنيز انکشاف توپير ، د کلي او کېږدۍ ، فقر او رفاه او د طبيعي چاپېريال توپير او داسې نور د دې سبب شوي چې د لنډيو په دويمه مصره کې لاس ووهل شي او د دې منل شوي علمي اصل پر بنا چې انسان د خپل مادي چاپېريال مخلوق او د هغو طبيعي او اجتماعي مظاهرو بيانونکی دی چې دی يې راچاپېر کړی دی په پخوانۍ لنډۍ کې لاس وهي او هغه د خپلې مشاهدې او تجربې او روحي غوښتنو د بيان چوپړ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکاږي، کله کله د لنډيو په فقرو کې توپير او بدلون د محلي او قبايلي يا داسې نورو توپيرونو او ملحوظاتو په رعايت منځته راځي او قانوني عمق نه لري.

لکه:

يار مې د خوست زه د پکتيا يم

خدايه خوست وران کړې چې جوړه پکتيا له ځونه

او يا:

يار مې د کابل زه د پکتيا يم

خدايه کابل وران کړې چې جوړه پکتيا له ځونه

په دې لنډيو کې (خوست) د (کابل) ځای نيولی يا د دې برعکس ، خو په دې راز تصرف کې د لنډيو د هستوونکو محلي تمايلات داخل دي او د داسې ترميمونو په لړۍ کې ناسخ او منسوخ د نوي او زاړه ، د راتلونکي او تلونکي د تسلسل قانونيت نه شي مطالعه کېدی . دا ډول لنډۍ ډېرې دي چې خلکو د اصلي لنډۍ په اعلامو او نومونو د خپلو محلي تمايلاتو پر بنا بدلون راوستی دی او د دغه راز بدلون د لنډيو د مرګ او ترک کېدو په چاڼولو او حتمي کولو کې اغېزه نه لري . ځينې داسې لنډۍ هم شته چې سره ورته مضمون لري خو الفاظ او ترکيب يې توپير ښيي ، يانې داسې توپير چې په محلي قبايلي او ټولنيزو مشخصاتو پورې اړه نه لري ، بلکې داسې ښکاري چې دا توپيرونه د لنډيو د شاعرانو له ذوق ، ادبي سليقې او ذهني انګېرنو څخه راپېدا شوي او دا تغير او بدلون کې څه هم د بشپړې فقرې (مصرۍ) تر بدلون محدود او جزيي دی ، خو د لنډيو د تاريخي او نه دردېدونکي تحول د پروسې يوه جلوه اټکل کېدی شي .

لکه:

نصيب تقدير ته ګناه نه شته

بخت چې کوږه شي تندی تل ډغرې خورينه

عالمه ماته ګناه نه شته

بخت چې کوږه شي تندی تل ډغرې خورينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکړۍ غاړې (کاکړۍ)

کاکړۍ غاړې چې کاکړۍ لنډۍ يې هم بولي ، د پښتو ولسي ادبياتو يو خوږ ډول دی ، چې راز راز موضوعات (رزم او بزم) د پښتو ټولنيز ، اقتصادي شرايط ، کولتوري پابندي ، ديني او عقيده يي مسايل ، ساده ولسي افکار ، ټوکې او ټکالې او د پښتني کولتور بېلابېل اړخونه ، خويونه او رواجونه په خپله لنډه غېږه کې رانغاړي.

کاکړۍ لنډۍ که څه هم له نامه څخه يې له کاکړو سره تړلې معلومېږي ، خو د ټولو پښتنو اصيل مال دی او په پښتنو کې داسې قبيله نه شته چې د دې لنډيو په جوړولو کې يې لږه يا ډېره ونډه نه وي اخيستې ، دغه ډول له نورو ټپو څخه يو جلا او بېل شی دی ، چې لومړی وار کاکړو ښلولي دي او تر ننه به زيات او کم پنځوس زره کاکړۍ لنډۍ جوړې شوې وي . کاکړۍ لنډۍ له دوو مصرو څخه جوړې وي ، چې کله کله يې د دواړو برخو سېلابونه سره برابر او کله کله توپير سره لري او د دواړو برخو وروستي توري يې سره يو رنګ وي . هغه کاکړۍ غاړې چې هره مصره يې اته سېلابه وي.

لکه:

ښايستې که ستا رضا ده
ستا د قام بدي پر ما ده

د جوړښت د څرنګوالي له معنا دغه غاړې پر پنځه ډوله وېشلای شو:

۱ـ کږې غاړې : دا يې هغه ډول دي چې نه رديف ، نه قافيه او نه هم د څپو برابروالی په کې مراعتېږي.

لکه:

زه نری پاتو له څمه
د ږوب لوړې که دي ليار راکه

۲ـ هغه ډول غاړې دي چې د څپو شمېر يې برابر وي او رديف هم لري خو قافيه نه لري.

لکه:

ازلي قلم مې خوار دی
سپينه ژوند مې په زوال دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـ هغه ډول غاړې دي چې د څپو شمېر يې برابر وي او قافيه هم لري خو رديف نه لري.

لکه:

په اور دي ستي کورونه

خدای دې ژلګي کې لوی ندرونه

۴ـ هغه غاړې دي چې قافيه او رديف دواړه لري او د څپو شمېر يې هم سره برابر وي.

لکه:

په ربه ارمان به مړه سو

که به ګډ په پښتانه سو

۵ـ ازادې غاړې دي چې پرته له وزن څخه ، نه قافيه لري او نه هم رديف لري.

لکه:

تر ساړه شمال دې جار شم

ترپې پورته خراسانه

بايد ووايو چې ولسي ادب ټاکلی تاريخي بنسټ نه لري او دژبې ، کلمو ، رواجونو ، انځورونو او يادولو څخه يې د وخت او لرغونتوب بنه اټکل کېږي . لکه موږ چې په لنډيو کې نمونې لرو:

که د خالو لښکرې راغلې

زه به ګومل ته د خپل يار ديدن ته ځمه

څنګه چې خالو د سلطان محمود غزنوی يو سرلښکر و او د ګومل پر لاره هند ته تلو راتلو او د خالو د لښکر پر يوه سرتېري مينه د خپل اشنا د ديدن لپاره ګومل ته ورتله ، نو له دې څخه څرګنديږي چې دا لنډۍ د سلطان محمود غزنوی په زمانه کې جوړه شوې ده . دغه ډول ولسي ادب نور ژانرونه او کاکړۍ غاړې هم په دې توګه پېژندل کېدلای شي ، د بېلګې په توګه يوه غاړه:

ونه کړېږي د منو

تېر شول ډيلي له براسو

دلته د ډيلي د کلمې په يادونه کې ډيلي ته د لوی اتل احمد شاه بابا د تګ يادونه شوې ده ، يعنې دا غاړه هماغه مهال ويل شوې ده . په کاکړيو غاړو کې د خبرو اترو او ډراماتيکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړو ترڅنګ کله کله د يوې موضوع په اړه څو غاړې پرله پسې هم راځي لکه د کاکړو د يوه اتل او د انګرېزانو په مقابل کې د تکړه جنګيالي شېرجان کيسه چې د هر کاکړ تر غوږونو رسېدلې او تر خولې وتلې ده .

لکه:

چې پاسنی تې خېژاوي
شېرجان سګرېټ ولګاوي
شېرجان خوی د غازي وکړ
د کاکړو رنګ يې ښه کړ

د نورو پښتو ولسي شعري ژانرونو په څېر په کاکړيو غاړو کې هم د ښځې ونډه ډېره ده ، دا ځکه چې له يوې خوا په پښتني ټولنه کې ډېرې محکومې او خوارې دي ، له بلې خوا په کاکړيو نارو کې د شاعر نوم ته د يادولو اړتيا نه شته.

لکه:

مجبوري ده ناست يم
زړګی مې غوټ پرې کي ستا غم
له جانانه بېله سومه
لکه ګل ورژېدمه

ليکوال: اسمعيل خان «امينی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

که په میوند کې شهید نشوی

خدايږو لاليه بې ننګۍ ته دې ساتينه

***

اول به کله کله غم وو

اوس مې دفتر شو کروندې پکې کومه

***

په پوری غره لاټين بليږی

يار مې زرګر دی ماته ګوتې جوړوينه

***

کاغذه پورته په هوا شه

اول ترې ځار شه بيا پرې وايه سلامونه

***

سترګې وړې ښې وی که غټې

وړو مين کړم غټو ورک د ملکه کړمه

***

اوبه په ډانګ کله بيليږی

چه رقيب ما او جانان دواړه بيلوينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هلکانو په یارۍ کی
واسکټ می خرڅ کړو اوس څپلۍ بازار ته ورمه

***

زړه له می داغ د مینی ورکړ
چه ستا یادونه می په خیال کی نه راځینه

***

د مینی اور راباندی بل شو
چی می نظر ستا په بشر ولګیدنه

***

د اثر ډکی سترګی راغلی
زه دی په ځان پسی د غره لیونی کړمه

***

زړه می په تن کی ناقرار دی
خمارو سترګو دی رسا ویشتلی یمه

***

خنکه نیمګړی محبت وو
زړه می موړ نه شو وړی تړی پاتی شومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې یاره تخت مې پکار نه دی

د خپل دلدار سره په بیابان خوشحاله یمه

***

دا سور پالنګ نه دی انګار دی

جدا چې یار دی پکې نه راځي خوبونه

***

د خوشحالۍ نصیب مې نشته

غم کې پیدا یم غم کې عمر تیرومه

***

زما د کم نصیب ته ګوره

په لاس راغلی یار مې ورک د لاسه شونه

***

ظاهره خاندم خوشحالي ده

په زړه مې بار دی د شیرین جانان غمونه

***

بنګړي یې مات شول ښه ونه شول

اوس به په کور کې مور ته څه بانه کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تانه غم دی وفادار دی

ته کله کله غم دی تل راسره وینه

***

د تربور تشه خله بلا ده

دغم مشین یې په ما و چلاوونه

***

په زړه زخمی کور ته روان شوم

په سپین بشر می د فراق اوښکی راځینه

***

په دی وطن به پاتی نشم

یا به سر وخورم یا به راوړم دولتونه

***

دا ته چی ځی په مخ دی ښه شه

ښکلی ځوانی به درته خاوری ایری کړمه

***

زنګنونه راته ساز کړه

زه شبګیرو د بیلتانه وهلی یمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکی د ځان غم راسره وو

اوس می ځان هیر دی ژړا ستا غم کی کومه

***

په غریبئ دی یاره نه یم

په بی ننګئ به درنه واخلمه لاسونه

***

خوږه جانانه دامی واوره

زما په مخ کی په بل مه اچوه لاسونه

***

آرمان به هله زما درشی

چه کټ می واخلی او تورو خاورو ته می وړینه

***

په یار می ډیر ډیر سلام وایه

د غریبئ می ورته مه وایه حالونه

***

ته په سنګر کی ځان شهید کړه

زه به ټیکری ستا په زیارت وغوړومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا لوپټه زما کفن شه

چه تور چه تور لحد راباندی زیږ ګلونه شینه

***

زنګ می دا ستا غمونو زیږ کړو

دا ستا دغمه شپې په ویښه تیروومه

***

زما سلام دی په هغو وی

څوک چې په خپله مینه ځان قربانوینه

***

یو ځل می قبر خواته راشه

د نوی کور مبارکی راکړه مینه

***

پام چې ځانته غره نشی

که ته چنار یې زه د صبر ونه یمه

***

د پلو نه می زړه تور شو

په مخ راښور شو ومی نه کړل دیدنونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

شونډی شربت کړه ماته راکړه

چه د پکتیا په لاره ځم تږی به شمه

***

ګودر ته ځم راپسی راشه

منګی می دوه دی نری ملا می ماتوینه

***

ګودر ته ځم راپسی راشه

ما په منګی کی پراتی راوړی دینه

***

یو دی امیل په غاړه زانګی

بل دی نتکی په لوړه پوزه خوند کوینه

***

اختر د ټولو مبارک شی

که مسافر وی که د په خپل وطن کی وینه

***

ګودر ته دواړه خویندی لاړی

مشره ویشتل کړی کشره غشي ورکوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن ته رامنده کړه اختر دی

دواړه لاسونه می کولاو نیولی دنیه

***

اختر په ټوکو ټوکو راغی

نه می کالی شته نه د غاړی امیلونه

***

ته مینه نه یی دروغ وایی

مین خو زه یم چی د خولی ممیز دی خورمه

***

په مادی کړی څه بلا دی

چه یو ساعت رانه جدا وی زړه می چوینه

***

موری لنډی ټوپک می راکړه

په وطن جنګ دی فیرنګیان راغلی دینه

***

موری لنډی ټوپک می راکړه

په ما مینه جلکی بل ته ورکوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمیس دی تور ځادر دی سپین دی

ګل دی په غاړه لونګین ټالی وهینه

***

چی بی ګناه دی یاره پریږدووم

اوس په اعتبار په جنکیانو نه کومه

***

ته یوه سپینه خولګی راکړه

تر مازدیګره به دی خوا له نه راځمه

***

راشه زما دپلار نوکر شه

نوکر به ته یی کار به زه درته کومه

***

که تور اوربل می میراتیږی

په وطن جنګ دی جانان نه منع کومه

***

زما دزړه د باغ ملیاره

دزړه په دشته کی می وکره ګلونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما خو ستا سترګی یادیږی

تیره بانه دی په زړه کی لاری جوړوینه

***

زړګی می بیا هم نه صبریږی

که ته هر څو راکړی رټلی جوابونه

***

لنډی په وار راسره وایه

یوه به یی ته بله به یی زه وایم مینه

***

زما او ستا یاری جوړیږی

یو می همزولی یی بل مین دربندی یمه

***

هسی په نوم را سره فرینډ یی

ندی کمنټ شته ندی ویڅه لایکونه

***

ستا په یاری باندی شکمن یم

پاسورډ دی راکړه مسنجر دی چک کومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زنګانه مې راویده شوې

وخت د مکتب دی غیر حاضر نشی مینه

***

خوله به په زوره درنه واخلم

وړوکی نه یم چې زارۍ درته کومه

***

خولګی به خاورې درله درکړم

ته لیونۍ یې په حجرو وایې حالونه

***

په تورو غرو رانه پناه یې

که مې آشنا یې اوس رالیږه سلامونه

***

لنډۍ په وارر راسره وایه

یار مې شاعر دی په قلم یې راکوینه

***

ستا چه واده وی ماخبر کړه

په خپلو وینو به لاسونه سره کومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه له چانه ګیله وکړم

زه تور خامار ته مور اوپلار سپارلی یمه

***

چه ته زمانه یاره بیل شوی

ظالمه مادرسره څه بد کړی وونه

***

دا به زما قسمت خراب وی

په شته جانان کی زه د مینی وږی یمه

***

جانانه دومره غرور مه کړه

زه هم زلمی یم زما مه اخله ازارونه

***

دنیمی شپی راتک دی ورک شه

زه څوکیداره تر سهاره ناسته یمه

***

د اشنا په تهمت پړه

خاورو کی خړه ودی نه کړل دیدنونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د آشنا په تهمت پړه
د زړه په وينو دی ککړ دی اندامونه

***

زما جانانه دا مې واوره
چې بې ګناه راباندې ونه کړې ظلمونه

***

په مرګ دی نه مرې جانان خوږ دی
په رنځ دی پريوځې چې پوښتنې ته يې ورځمه

***

لاليه ته خو داسې نه وې
د چا خبرې دې ضرور منلې دينه

***

يو دی ياریٔ مې ورته ويلې
يو يې سوک راکړو دوه يې لوتې وويشتمه

***

جينکې ډلې ډلې راغلې
منګې راواخلیٔ ځئ چې بر ګودر ته ځونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسافر وړکی سلګی دی

مخ یې وطن ته کړی چې ساه یې وخېژینه

***

ته مین نه یې دروغ وایې

نه دې رنګ ژیړ دی نه دې شونډې وچې دینه

***

لنډې په وار راسره وایه

ما دلنډیو سپاری ویلی دینه

***

یاری د زور خبره ندی

که زړه دې نه وی بیا دې نه مجبورومه

***

مسافر ته شوی خواره زه شوم

خواره دی مور شه چې سفر ته دې لیږینه

***

د مسافرو مل شی خدایه

د زړه په وینه تیروی د یار غمونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافر تلی در جګه نشوم

ګیله ونه کړې زه سلګو نیولی ومه

***

د پښتنو دستور غلط دی

په دوستانه کې د کور ستر ماتوینه

***

سترګی راپورته کړه جانانه

په زړه می بار دی ستا دلی دلی غمونه

***

په تهمت پړ می په سر کیښود

یار می په سپین میدان می وکړل انظارونه

***

جانان په هیڅ نه رضا کیږی

د دروغجن ملا دی ورک شی تعویزونه

***

جانان زما زه د جانان یم

که په بازار می خر څوی ورسره ځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانان زما سره پښتو کړي

چې سترګې توري کړی لکې ورته پريږدينه

***

جانان مې ستوری د آسمان دی

نه ورختی شم نه مې زړه صبر کوينه

***

جانان مې لاړو آسماني شو

آسمان چې ځمکی ته راځی قيامت به وينه

***

جانانه تور ټادر په سر کړه

ځان مرور کړه چې جرګه در وليږمه

***

جانانه ته خو داسې نه وې

د چا خبری دی ضرور منلی دينه

***

جانانه خپل وطن ته راشه

پردی وطن د ميړو قدر کموينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه خپل وطن ته راشه

په دلانونو کی دی لګي خړ بادونه

***

جانانه خپل وطن ته راشه

غمازان ستا په جدایي اختر کوینه

***

جانانه خپل وطن ته راشه

که خلک ډیر دی پری آباد دی خپل کورونه

***

جانانه دومره په ما ګران یي

چی ته روان یي زه دی شمارم قدمونه

***

جانانه دومره راسره وای

لکه بریښنا چی د بارانه سره وینه

***

جانانه راشه چی پخلا شو

زمونږخوک دی چی به مونږ پخلا کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه راشه چې پخلا شو
عمر د ژمي مازدیګر دی تیر به شینه

***

په خوبولی ګلی راغلم
خدایه نارې کړم او که غلی تیره شمه

***

جانانه راشه که دیدن کړی
د زنکدن خولی په ما راغلی دینه

***

جانانه راشه که راتلی شی
ښکلی بشر می په کفن کی پټوینه

***

جانانه زیری می درباندی
زمونږه کېږه ستاسی کلی ته درځینه

***

جانانه ستا دزړه لپاره
زه په غرمه دګودر غاړی له درځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه غلی غلی ګوری

یا دی څه ورک دی یا دی زه لیدلی یمه

***

جانانه غم دی دومره خوږ دی

چی ددنیا خواږه یې خاوری ایرې کړِنه

***

جانانه فکر پکی اوکړه

مینه سور اوردی وارخطا نشی مینه

***

جانانه ولی لیونی شوی

په لاره ځی په تیږو ولې زیارتونه

***

جانانه ویښ یې که ویده یې

ستا په کوڅه می لاس تړلی تیروینه

***

جدایي راغله لاری دوه شوی

مرګ می قبول دی جدایی نه قبلومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جینی د پلاره دی ویریږم

ګودر ته راشه کور ته نه درسره ځمه

***

ځان په ازغو باندی سوری کړه

که چیری غواړی د یار غیږه کی خوبونه

***

ځان د وطن په شمع سیزه

چی پتنګان دی د زیارت طواف کوینه

***

ځان دی زما په دیدن موړ کړه

بیا به مخ په سپین کفن کی پټوینه

***

ځان يې په زړو جامو کی جوړ کړو

لکه په وران کلی کی باغ د ګلو وینه

***

چا يې پلو لیدلی نه وو

اوس د ترخم په سرک ځی سرتور سرونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چرګه مرۍ کې دې ناسور شه

زه د لیلا غیږې ته اوس راغلی یمه

***

چنار به ولې سر لوړ نه کا

چې جینکۍ ورلاندې سترګې توروینه

***

چې په ژوندون مې پکار نه شوې

که مې د قبر منجاور شې څه دې کړمه

***

چې په ښایست مې خفه کیږې

نور به په ځمکې خوب کوم چې زیړه شمه

***

چې په مرض مې نه پوهیږې

طبیبه مه ګوره زما د لاس رګونه

***

چې پیغله لور یې په کاله وي

پس د ماښامه دې پنځه ډزې ګرځوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پیغله لور یې په کاله وی
د هغه کور سابه جوارې مزه کوینه

***

چې تاته ګورم زړه راشی
چې ځان ته ګورم په ما لاډیر دی غمونه

***

چې تورو خاورو ته مې سپاری
په خولې مې کیږده د سرکو شونډو سرونه

***

چې توره نکړی نو به څه کړی
چې دی شیدی دپښتنې رودلی دینه

***

چې جنازه مې روانیږی
پاس په کفن باندی مې وشینده ګلونه

***

چې چیرته ته وای هلته زه وای
نصیب تقدیر مې له تا لری ګرځوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې څوک له خپله ځانه درونـد وی
تـــولـــې دنيـا ته ددرانده ګمـان کـوينـــه

***

چې خط مې وايې ورته ژاړه
ما چې ليکه ورته مې ډېر ژړلی دينه

***

چې خويندی کينی ورونه ستايي
چې ورونه کښينی خويندی بل ته ورکوينه

***

چې ددیدن نصيب يې نه وی
په يوه کوڅه کې سره وړاندی وروسته شينه

***

چې راپسی نه شې قرآنه (کريم)
زه د جانان لپاره لاس درباندی ږدمه

***

د دنداسی خله دی رانه کړه
د نصوارو ډکه خله دی زه نه قبلومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ساه مې اوځي رانږدې شه

په دواړو سترګو راته کېږده سره لاسونه

***

چې سترګې تورې کړم شرمیږم

چې شونډې سرې کړم غمازان مې نه پرېږدینه

***

چې سر زما وی خنګل ستا وی

دهغه وخت په انتــظار یـــــم رابه شینـه

***

چې سر زما وي خنګل ستا وي

مــــزه به دا وی چې ویـــــــــده د عمر شمه

***

چې سړی هر څومره پښتون شي

زړه چې مین شي پښتو ټوله ترینه ځینه

***

چې عاشقي يې کړې نه وی

هغه به څنګه د ایمان دعوا کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې فکر بند په زولنو کړم

چې رانه خلاص شي برابر جانان له ځينه

***

چې کله کله راپه ياد شي

ديوال ته کېنم ځان ته غلی وژاړمه

***

چې کلی واله مې ګټلې

ځکه مې سوال د سپينې خولې درته کاونه

***

چې مازديګر شي زړه مې ښه شي

په ګودر جوړ شي د منګيو قتارونه

***

چې مې په جيب کې دولت ډېر وو

خپل مې لا څه چې د پردو خپل شوی ومه

***

چې مې د تورو سترګو وار وو

د چا به کار وو چا به هسې غبرګ کاوونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې وعده وکړي پوره يې نه کړي

ژبه يې پرې کړی چې وعده پرې نه کوينه

***

چې پښتون وی پښتو نه کړي

داسې کسانو ته به ګوری کړنګونه

***

چې هديره باندې تېرېږی

زما مزار ته مخ راواړوه مينه

***

چې يوړم يوړم اوبو يوړم

چې بې ګودره ګډېدم اوبو به وړمه

***

چېرته عاشق سړی ولاړ وی

ساړه ساړه اسويلی کړی باد يې راوړينه

***

څانګه به نن سبا کې ګل شی

ما يې په سر کې سرې غوټۍ ليدلې دينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلې ته مې مه راځه جانانه
سبا به بوی د لونګين درځينې ځينه

***

ښکلې په سپينه جامه ګرځې
رب دې مين کړه چې خيرن دې ووينمه

***

ښکلې د ورايه په خندا شوی
لکه چې غم دې د زړه ټول هير کړی وينه

***

ښکلې نرۍ يې لکه لښته
مور دې ړنده شه چې په تا اوبه راوړينه

***

ښوک په رضا له ملکه نه ځي
يا ډير غريب شي يا د يار له غمه ځينه

***

ښوک چې په چا باندې مين شي
هغه غمجن شي د هرچا د خندا شينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې په شنو سترګو مين شي
پس دمابنامه دې پنځه ډزې ګرځوينه

***

څوک چې د يار په غيږ کې پروت وي
پــه نـــــورو خلکــو د ړنـدو ګمـان کــوينه

***

څوک مې دحاله خبر ندی
لکه چنار مې په ډډ اور ولګيدنه

***

خاونده دا ګناه مې معاف کړه
بيا به د خوږ په غاړه نه کړم ګلونه

***

خال يې په غونډه زنه کيږده
بيا ما وربريږده چې پرې څه نخرې کومه

***

خاونده بيا دې مازديګر کړو
په ګودر جوړ شو د منګيو قتارونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاونده ټوله مې ترې ځار کړې

زما په سر يې غر غرې منلې دينه

***

خاونده څه چارې راوشوې

نه مې يار شو نه يې خلاص دغمه شومه

***

خاونده دا به دې رضا وې

چې د ځوانۍ عمر مې په غم کې تيرومه

***

خاونده کوم يو پکې خوښ کړم

مرګ او بيلتون جوړه راغلي دينه

***

خانده ما دګودر ګل کړې

چې جينکۍ مې شوکوې سر کې مې بردينه

***

خاونده مرګ په ځوانۍ ورکړې

چه جنازه يې د آرمانه سره ځينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خانده مرګ د ځوانۍ راکړې

چې کلۍ کور مې د ځوانۍ آرمان کوينه

***

خبر مې کله کله اخله

د ليونتوب اواز مې نن سبا درځينه

***

خپلو جامو سره مې خښ کړې

جانان په غشو دښو ويشتلې يمه

***

خدايه دمور يې ورته پام کړې

چې په لنډۍ زنه يې ووهي خالونه

***

خدايه دا مور يې ليونۍ کړې

مين پرې زه يم اوس يې بل ته ورکوينه

***

خدايه کوچيان په کوچ روان کړې

چې ښايسته بدرنګې کېږي وډې ځينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه ګرګرې تورې مه کړی

جینکی سری شونډې ورځی توری راځینه

***

خدایه مین څوک په چا مکړی

چی وس یې نه رسی په مخ یې اوښکی ځینه

***

خدای به دی بیا راته محتاج کړی

زومبک زومبک څښی می بیا راغلی دینه

***

خدایه نری نری باران کړی

چی دلیلا کډی تړلی پاتی شینه

***

خدای به دی زلفی په لاس راکړی

مـــاتـه دکلی ماشـومـان دعـــــا کوینه

***

خدای به مو سره یو ځای کړی

دسمال راواخله اوښکی پاکی کړه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای خو دی دا ځلی راجوړ کړه

بیا می توبه دی ښیری نه درته کوومه

***

خدای په تنګه کوڅه راکړه

چی دسینی روپۍ دی ګډی وډی کړمه

***

خدای دی په داسی ځای کی راکړه

چی ته ناری کړی زه دی غیږ کی ټینګومه

***

خدای دی په سر منګی ټوتی کړه

چی په اوږدو زلفو دی راشی سیلابونه

***

خدای دی په واوره کی ایساره کړه

چی د تودی غیږی می درشی آرمانونه

***

خدای دی دپوزی پیزوان مات کړه

چی د زرګر په دوکان دواړه یو ځای شونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای دی زما کړه غونډی منډی

په سر به پنډی چلوم تا به ساتمه

***

خط می لیکو قلم می مات شو

د جانان نوم رانه نیمګړی پاتی شونه

***

خلک به وایی چی وړه ده

وړی زما په زړه چاړې منډلي دینه

***

خلک چارګل خوندی بولی

ما د نتکی په ډنډر ډیر وژلي دینه

***

خلک دی وایی تهمتونه

زه دلیلا په غیر کی چا لیدلی یمه

***

خلک زیارت ته پتاسی وړي

زه د جانان لپاره غونډه روپی وړمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلک شراب وڅکی نشه شی

ما دلیلا د لاس اوبه نشه کوینه

***

خلک قیامت ته خفه کیږی

زه خوشحالیږم چی جانان به ووینمه

***

خلک می ټول تپوس له راغلل

هغه رانغی چی یی پروت له غمه یمه

***

خلکو زړی یاری تازه کړی

زما په نوی یاری اور ولیګیدنه

***

خمارو سترګو ته دی وایه

چی می ماشوم زړګی نور نه ازارووینه

***

خندا کوی یاري دی نشته

تشه خندا د لباسی جنکو وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خود به يې زه د در ملنګ يم

چې سپينه خوله راته خيرات کې راکوينه

***

خولګۍ دې خورم نه په مړيږم

ناځوانی تا پکی ګني کرلي دينه

***

خولګۍ دې خورم نه په مړيږم

ليونۍ ښوله راپشا شه چې دې ورمه

***

خولګۍ مې خوره څو يې خوړۍ شپې

شکره ندی چې په تول به کمه شينه

***

خوله به په زوره درنه واخلم

وړوکی نه يم چې زاری درته کومه

***

خوله به د خدای په رضا درکړم

منګۍ مې ولې ښوروی لمنده دی کړمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوله د ډيوې رڼا کې راکه

په توره شپه کې دې زلفان خولې له راځينه

***

خوله دملا دلور خوږه وی

د شکرانې چرګان يې ټول خوړلې وينه

***

خوله دې د تروش انار دانه دی

د رنځورانو قافيلې درپسې ځينه

***

خوله دې د سپينو زرو جام دی

زما پرې پام دی چې هر مين پرې اوبه څښينه

***

خوله مې غوښته ژبه يې راکړه

خدايه سخي جلکې ته ورکړې جنتونه

***

خولې ته مې سوړ اسويلی راغئ

زړګيه بيا به دې جانان ياد شوئ وينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د کودر په غاړی خبښ کړی
کوندی ملاله پر ما کیږدی قدمونه

***

ما خو دلری نه صحیح کړی
نور دی په تورو زلفو مه وهه لاسونه

***

ما د پکتیا د چینو نه ځار کړی
زما لیلا به پکی مخ مینځلی وینه

***

ما دکودر په غاړه خبښ کړئ
چی جینکئ می مات منګی په قبر ږدینه

***

ما د نصیب نه تیښته وکړه
نصیب زما دلاری مل راسره ځینه

***

ما دی ټوپی په سر کښله
د جینکو په وار پیدا ورکه دی کړمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مازدیګر تل لری خاونده

چې مازدیګر په کودر وشی دیدنونه

***

ما سره سم کودر ته لاړ شه

منګی می غبرګ دی نری ملا می ماتوینه

***

ماله می وړی زړګی راکړه

زه وم نادانه په یارۍ نه پوهیدمه

***

ما له وړوکی ریبار ځار کړی

چې یوه خبره راته دوه ځلی کوینه

***

ما ویل یوازی زما یار یې

د اختر ټال یې هر سړی دی زنګوینه

***

ما ویل د غمه به دی مړ شم

قسم دی یاره بی نیتی نشته مرګونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما یارانه کله کوله

سرتور ولاړ وی د ښیرو دی یریدمه

***

ما يې د ورور د سترګو ځار کړی

ده به د خور سترګو ته ډیر کتلی وینه

***

ما يې د ورور د سترګو ځار کړی

د ورور سترګی يې د خور په شانته دینه

***

مازدیګر چیرته وی چی نه وی

خورې ورې زلفی په بام ولاړه ومه

***

مازدیګر پیغلی ښی اغلی

منګی په ولو د ګودر غاړی له ځینه

***

مازدیګر لمونځ دی قبول مه شه

دیدن دی پریښود دایمان کوی سوالونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مازدیګر لمونځ رانه قضا شو

نوی مین وم په دیدن نه مړیدمه

***

مازدیګر دی سوال قبلیږی

خلکو زما په حق کی پورته کړی لاسونه

***

مازدیګری دی ښیری مه کړه

ستا به عادت وی ما به ورک له ملکه کړینه

***

مبارکی راکړی عالمه

د تهمتونو سره یار قبوله کړمه

***

مبارکی راکړی عالمه

نادانه زه نادان می یار ورسیدنه

***

مبارکی راکړی عالمه

چی پری مین وم تری چاپیر می کړل لاسونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په قبله می دیار کور دی
لمونځ می بانه کړ دآشنا دیدن کومه

***

مخی له راغله راته ژاړی
دلونګین نه یی ځوندی ورک شوی دینه

***

مرګیه دومره صبر وکړه
یو می ځوانی ده بل می ډیر دی آرمانونه

***

مرګی په تنګه کوڅه راغی
ما ویل سلام هغه ویل کور دی ورانومه

***

مړ می دیار په کوڅه یوسی
چی د انجلی د دادا یخ شی اندامونه

***

مسافری په بی غمی کړه
زه پښتنه یم په نامه دی ناسته یمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافری دی ډیره وکړه

راځه راځه روزی به خدای رارسوینه

***

مسافری سخته خواری ده

باران به اوری څوک به ځای نه ورکوینه

***

مسافر مه وژنی عالمه

چیرته به یی خویندی د دیدن آرمان کوینه

***

مسافری روزی مه شه

زه دی په سپینه خولی ویده پری ایښـیی یمه

***

مسافری خوږلی یاره

قربان قربان دی د زړو جامو نه شمه

***

مسافری می زړه نری کو

چی تش وطن رایادوم ژړا راځینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافری نه ستړی مه شی

اول خوله درکړم که د ی جیب ولټومه

***

مسلمانی په چاکی نشته

مرور کړځم څوک می نه پخلا کوینه

***

ملنګه دوه ګټی دی وکړی

یو دی خیر ټول کو بل دی وکړل دیدنونه

***

ملنګیه بخت ته دی حیران یم

اول دی ښکل کړی بیا دی غیږ ته خیژوینه

***

ملنګی کی موری اوبه نشته

زه د اوبو لپاره کوز کودر ته ځمه

***

ملنګی یی ټول په ډنډ غوپه کړ

د شیطانی ملنګی په لپو ډکوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

منګې په تخرګ کودر ته ځمه

دغه یو ځای دی چې پرې کیږی دیدنونه

***

پلار يې خیرات کی نه مړیږی

لور يې د لارې میلمانه راستنوینه

***

موری کوچیانو ته می ورکړه

چې تور اوربل می د هلمند شمال وهینه

***

موری کوچیانو ته می ورکړه

کنډک کنډک مستی به خورم غټه به شمه

***

مین زړګی ته می سلام دی

چې تمامی عمر په صبر تیرومه

***

مینه په تګ راتګ زیاتیږی

مونږ کره مه راځه چې زړه می صبر شینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه په تلو راتلو زیاتیږی

کله کله راځه کله به زه درځم مینه

***

مینه د مینی پیدا کیږی

په مینه مینه دی کتل مین دی کړمه

***

مینه دروغو زړونو کار دی

زمونږه زړونه غریبی وژلی دینه

***

مینه کی هر څه هر څه کیږی

په تا یوه خبره راغله هیر دی کړمه

***

مینی دی داسی لیونی کړم

په لاره ځم خپل او پردی نه پیژنمه

***

ناری وهم ناری می نه اوری

هله به یی واوری چی زه توری خاوری شمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلی په سر دی منګی مات شه

چی په سرکو شونډو دی راشی سیلابونه

***

جلکی دبام په سر کږه شوه

ورسره کوږ شومه د پانډه ولویدمه

***

جلکی کږه شوه ماته نشوه

مور یې د زیږی غوا غوړی ورکړی دینه

***

جلکی وړه د یاری ندی

کم عقله مور یې ورته سترګی توروینه

***

جلکی ولاړه په لمانځه دی

پیرزو می نشی تورپیکی په خاورو بړدینه

***

نری نری لوګی تری خیژي

د چا په نوی یاری اور ولګیدنه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نښې دی ډیری راسره دی
نښې دی څه کړم چې دی سترګی نه ویمه

***

نصیب می خپل د ی رارسیږی
موری زما په نصیب مه کوه جنګونه

***

نصیبه وسوزی ایره شی
تندیه مات شی تاکی څه لیکلی دینه

***

نن خو می ډیر یادیږی یاره
خدای ناڅاپه چرته راوله مینه

***

نن دګودر په غاړه مه ځه
لیلا ولاړه ده په زړه ویشتل کوینه

***

نن می د قبر خواته راشه
مبارکی د نوی کور راکړه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه به انځر ورځی ګل شی

نه به زما زړګی دی غمه خالی شینه

***

نه دی د خان نه دی دبل کړم

د دادا په کور کی دی زړه کړمه ظالمه

***

وایم چی داسی ځای ته لاړ وای

چی ستا دی ډیرو ناکړدو ته وګورمه

***

وخت دځوانی می نیمه خوا شو

یار بی وفا شو ارمانی به ګودر له ځمه

***

ودریدی نه شم غورځیږم

تاو کړي غشي می د غم خوړلي دینه

***

ودی ویشتم پورته دی نه کړم

خلک ویشتلی مرغی زر پورته کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورشه د یار خبر دی واخله

چی بی دیدنه دی ساته لیونی شونه

***

ورکه د کور کلی یاری شه

د زنی سر می دیوال کندی کنه

***

وطن به ستا له قصده پریږدم

ستا چی د حسن دوران تیر شی رابه شمه

***

ستا د قسم وی مرګ راشه

کړه وړه ځوانی می خاوری کړه مینه

***

وطن د مور او پلار خواږه وی

جانانه دری واړه بریږدم تا سره ځمه

***

وطن می تن تن می وطن دی

د ن په وینو به یی ساتمه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطن می ستا له غمه پرېښود

خلکو ته وایم چې نیستي آخیستی یمه

***

ولاړه اوسه چې دي وینمه

چا دي صفت راته کاوه راغلی یمه

***

ولې دي سر په زنګنو کړ

ما په ځوانانو کې خوښ کړی یې مینه

***

ولې دي مخ زما نه پټ کړ

آشنا غماز درته دروغ ویلي دینه

***

ولې به زه ورپسې نه ځم

اوری په غاړه مازدیګر کودر ته ځینه

***

هر کله راشې د یار غمه

که سل مې نور وي تا به پاس په تندي ورمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر مازدیګر دی لوی اختر دی

ګودره ! ځکه دی صفت هر ځای کومه

***

هغه دی هیر دی که دی یاد دی

چی د کرکۍ شمال په دوارو لګیدنه

***

هغه ساعت به کله راشی

چی د آشنا سره به بر ګودر له ځمه

***

یا خو زما په زړه تیاره ده

یا خو په ټوله دنیا پریوتل ګردونه

***

یا خو زما نصیب خراب دی

یاخو به ټولی یارانی دغه شان وینه

***

یار می اووم زه په اتم کی

یو کال به پاتی شم چی دواړه یو ځای شونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یار می په شنو سترګو مین دی

زه به دا توری سترګی چیرته بدلومه

***

یار می هندو زه مسلمان یم

د یار لپاره درمسال جارو کومه

***

یاره زمونږ کلی ته راشه

یو څه په جیب کی ستا لپاره ګرځومه

***

یاری په تور او سپین کی نده

دا معشوقی خو غمرنګی خوند کوینه

***

یاری خو تا پری کړه کمبخته

که ما پری کړی وای ژړلی به دی وومه

***

یاری د دنګی جلکی خوند کړی

د پلو لاندی سړی غلی تیروینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاری د شنی لښتی ګوذار دی

چا چی خوړلی رنګ یی ځای ته نه راځینه

***

یاری دی ټوله د ټګی وه

ښه شوه چی زر دی په مطلب ورسیدمه

***

یاری دی نه کوم داریږمه

د لری لری ننداری به دی کومه

***

یاری دی نه وو خوب لیدل وو

څو می چی سترګی غړولی سبا شونه

***

آخری مصره یی دا کړی

اخري مه کړی د خوانانو مجلسونه

***

یو ځلی راغی خوله می ورکړه

لار یی صحیح کړه په غضب ککړه شومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو دی غریب پیدا کړم خدایه

بل دی مین په کبرجنی جلکی کړمه

***

یو زخم نه دی چی به جوړ شی

هزار زخمونه می په زړه دی مړ به شمه

***

یو ګوټ اوبه منګی نه راکړه

د وصال نړی یم اوبه بهانه کومه

***

یو واری ټینګه غیړه راکه

بیا دی دادا له ټوپک ورکړه چی راځینه

***

یوازی خدای به پری خبر وی

د خندا ډکه خله خوله به چیرته ناسته وینه

***

یوازی ژوند می پکار ندی

چی جانان لاړو زه به تور لحد ته ځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله دی تا په چا مین کړی

چې تن دی روغ وی زړه دی پټ کوی دردونه

***

د پلار دی یوه توره وزه وه

تاته دا توری جامی چا وکړی مینه

***

وریجې دی نه خورمه مړه یم

ما سهر چای سره کلچې خوړلی دینه

***

دا سپینه خوله دی هسپتال دی

د برګی سترګی دی ډاکټری کار کوینه

***

وړوکی ورور یې په ژړا کړه

چه شین خالی خور یې په بام راوخیژینه

***

مرګ ته می ولی خوشحالیږی

ځه به می پاتی په میراث کی تاله شینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګذران مې نور کلي کې نه شي
د مالت خلک پېغورونه را کوینه

***

که یاري کړې نو یار دې زه یم
که یاري نه کړې نو پروا دې نه لرمه

***

په بې وفا مې زړه بایللی
نه مې خپلیږي نه مې زړه صبر کوینه

***

دا خو زړګۍ دی چې لاټینګ دی
کنې دومره غمونه دریابونه وچوینه

***

په چراییز ټوپک مې ووله
خو داسې مه وایه چې خله نه درکومه

***

زلفې مې ځکه اوږدې کړې
چې زه په بام یم یار به لاندې زنګوومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوټی ما په یاری پوه کړی
اوس دی دبل غاړه کی واچول لاسونه

***

دا چی د ګل غوندی تازه یم
زه د جانان تر خنګه اوس راپاڅیدمه

***

غاړه به ولی هسکه نه وړم
زه په نصیب د خپل آشنا ورسیدمه

***

دمینی نوم لاړو بد نام شو
نن سبا پاکه مینه څوک چرته کوینه

***

د نن سبا مینه دوکه ده
په خوله زما په زړه د بل چاسره وینه

***

زما د مینی نه زړه تور دی
چه زه ژوندی یم بیا به نه کومه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلا خو تا ورکړی خدایه

د مینې چل به ورته چا ښودلی وینه

***

ماله په سترګو کې ځای راکړه

زه درله ځای د زړه په کور کې درکومه

***

څنګه به د ښې ورځې خاوند شی

چې زه درله مینه درکوم اوته غمونه

***

زما په غوږ لختې خوریږی

لکه معلم چې په ورکو لښتې خوروینه

***

ورونو اختر ته خویندی بوتلی

بې وروره خویندی څنډلی ته ناستې دینه

***

خوله به په زوره درنه واخلم

زه پکتیا وال یم اوښ په ونه خېژومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مينتوب کې ګټه نشته

ورک مينتوب شه سړي روغ ليونۍ کړينه

***

ځان به په خپله لاسه مړ کړم

د بې وفا جانان به ونه کړم پوښتنه

***

چې د پښتنې مور نه پيدا وي

هغه د يار په عزت سر قربانوينه

***

وايه وايه سبق وايه

چه لوی افسر شې ما به تا ته درکوينه

***

يو دې ياری مې ورته ويلی

جلکې کړه شوه په ځپلې يې وويشتمه

***

زه چه وړه وم ليونی وم

د سپينې خولې د قدره څه خبره ومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یار می په ډله کی معلوم دی
توره لونګۍ ګومنې ما ورکړی دینه

***

دا نصیحتونه راته مه کړه
پخپله پوه یم په زړګی لرم حالونه

***

زما د سترګو نظر کم شو
ستا د وطن کوڅی به څه رنګ لټومه

***

یار می په باغ کی خرما غواړی
په سترګو ړوند شی زه خرما ولاړه یمه

***

په زنکدن کی راته راشه
چی می پوره شی د مین زړه ارمانونه

***

زما د کوژدی دسمال راواخلۍ
پاس یې جنډه کړۍ چی یاران یې وګورینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن می دیار دراتلو ورځ دی

د لاس بنګړی می په دسمال تړلی دینه

***

د سهر باده رب دی وچ کړه

مخ می د یار په لاړو لوند وو وچ دی کنه

***

توره شپه وچاوده رڼا شوه

د ګریوانه ځینې می وباسه لاسونه

***

اسمانه پاس سپوږمۍ ته وایه

ناوخته خیژه چی زه مور په دیدن شمه

***

سبا به ټول عالم ته وایم

چی بی وفا راځینې واخیستل لاسونه

***

زما یار نامرده نده

جانانه مکوه په ما باندی شکونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بسم الله ورته ورخیژی

د جلی کټ د جلغوزی دی مات به شینه

***

وار یې د تورو زلفو تیر شو

اوس یې په تورو زلفو نه نخلی بازونه

***

مخ می دیار په خولو لوند دی

تر مازدیګره مخ ناولی ګرزیدمه

***

وار به یې تیر د پیغلتوب شی

څله د زرکی په شان لنډ بړدی قدمونه

***

مورکی ماته مه قاریږه

نری شمال د مازدیګر یم ورک به شمه

***

پیغلتوب عمر د خانی دی

خان چې د چا دیری ته ځی عزت یې وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیغله چې نوی پغلتوب کړی
لکه چهار ساله د نوکونو په سر ځینه

***

اوبه مې ښکې ګریوان مې لوند شو
دیار په غیږ به یې ورو ورو وچومه

***

چه کارته ځې په لیلا شپه کړه
لیلا جوړ کړی د وریښمینو بالښتونه

***

هغه پښوانې مزه دې نشته
لکه د زرو ګنګرې شور به دې کاوونه

***

د رباب به دې ځوندې شم
د نامردانو نه مې پټ ساته مینه

***

ښ مې د کنډې خال لیدلی
پیغلې دې خوارې شې چې نه به ږدې خالونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه به چرسی د چرسو واوړی

نه به عاشق د معشوقی واخلی لاسونه

***

یا می د ځانه سره یار کړه

یا می په تورو خاورو وسپاره مینه

***

دغه د ستا د یاری زور دی

لکه لیونۍ په لاره ځم ګوتی شمارمه

***

مسافر ډلی ډلی راغله

زما د یار ډله وروستۍ دی رابه شینه

***

خالونه ډیر دی خدای دی ډیر کړی

د تـــــندی خاله غـلامی بـه دی کـومـه

***

چه یو مین وی بل پری نه وی

څومره مزه کړی چه زاری ورته کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاونده روغ دی لیونی کړم

چی الله وایمه لیلا خولی ته راځینه

***

خاونده بیا دی پسرلی کړ

دتشه ډاګه دی ګلابو بوی راځینه

***

دا پیغلتوب دی ستا په غم شی

آشنا وچی شونډی ګرځی مړ به شینه

***

مسافری ته دی ځان جوړ کړو

چاړه راواخله ما حلاله کړه مینه

***

یا به می سر خاوری ایری شی

یا به دی تاو کړم د شیشی غاړی لاسونه

***

که بی له تا وخت تیریدلی

زه به په چیغو چیغو ولی ژړیدمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته د یخی وریجی راوړی

خلک مینو ته شکری ورکوینه

***

دجلی پلاره اژدهاره

لمن دی نیسه چی ډالر درواچومه

***

مین دی کړم خبر می نه اخلی

خدای دی په داسی یاری اور ولګوینه

***

خبری لنډی لنډي وایه

د لاری سر دی څوک به ځی څوک به راځینه

***

خبری لنډی لنډي وایه

که یار دی بل وی راته راکړه جوابونه

***

که دی خندلی راته نه وای

غریب سړی وم په خپل لار به تیریدمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه مې سوری وینې ترې څاڅي
دجدایي کچکول یې لاندې کړځومه

***

په ما دې ټول کلي خبر کړ
په تا دې یو دادا خبر شو زړه دې چوینه

***

پاس په کمره ولاړه ګله
نصیب دچاې اوبه زه درخیژومه

***

چې ګناهونو ته دې ګورم
یوه ګوته ځاې دې په جنت کې نه وینمه

***

جلي چې ودیږي خوشحالیږي
په سترګو ژاړي په زړه ګوري ماتوینه

***

د جګو غرو نه مې راټیټ کړې
په سمه لار کې بلا وخوړې مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه خبری کړی شونډی دی ریږدی

ګمان کی کیږی دیاری اخلی لاسونه

***

مخ دکابل خله د بت خاک دی

سینه دی د پکتیا شینکی باغونه

***

په توره ټوک ټوک شی مړ مه شی

د بی ننګی اواز دی رامه شه مینه

***

مینه یم منکره نه یم

که شینکی خال می د چړو په څوکه ځینه

***

سترګی می ډکی ډکی کیږی

ستا د سرو جامو تصویر می ولیدنه

***

عاشق سړی د رنګه تور وی

سوی په اور وی معشوقو رټلی وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیونی بیا تنور لمبه کړ
د ډوډۍ پرق یې څوارلسم کلی ته ځینه

***

د مسافرو به څه حال یوی
یا به نهار وی یا به سپو خوړلی وینه

***

که ګنهکار یم خدایه ستا یم
د بیغمبر امت می څه له ځوروینه

***

د تعویذو مزی دی لنډ کړه
په عاشقانو دی زیړی ولګاوونه

***

په تور لحد کی به ناری کړم
زه د دنیا نه ارمانجن راغلی یمه

***

د تور لحد غاړی ته راشه
که څه نه وی راته پورته کړه لاسونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمسافر مرګونه دوه وی

یومسافر وی بل به کفن له کومه کړینه

***

افغانستان چری چری شو

هره چره کی شهیدان ناری وهینه

***

راشه دا تور لونګ می واخله

یار می شهید شو لونګ چاته واچومه

***

زما چهارګل ځلور پری دی

داسی تیری دی هر سړی حلالوینه

***

جلی د ټیکری پیڅی نه نیسه

که د یاری مطلب یی وی کړه به شینه

***

چه په مین شوی پری یی نړدی

که خور دی نه وی زړه مور ورکړه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چهارګل مې ستا په بریت کې خښ شو
تر دروازې پورې جوړه درسره ځمه

***

یارې دې غټې جلې خوند کړي
وړه دې ورکه شه نوکړې لګوینه

***

سترګې خو تا ورکړې خدایه
دا نرې بانه یې په زرګر جوړ کړې دینه

***

زه په مین سړي پوهیږم
سر یې ببر وي ګریوان خیرې ګرځوینه

***

د جانان زیږې زیږې سترګې
لکه وزې ته چې لنده کش کړې مینه

***

تابوت مې مه بندوه یاره
دا مې وعده دې بیا دنیا ته نه راځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یو سترګک به دی مین کړم

نه به دی یار کړم نه به درکړم ځوابونه

***

لحده ښه خدمت یې وکړه

زما جانان د ارمانو سره درځینه

***

چه په ورکړی مین نه شی

سبا به سری سترګی ولاړ وی بل به یې وړینه

***

سترګی د ستا سترګی زما دی

ماتاته کله د یاری ویلی دینه

***

په جنازی می بیړه وکړی

ناوخته کیږی نابلد وطن ته ځمه

***

د جګو غررو توره خاماره

تا چې خوږم خبره کړی به دی ومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مخ مې سپینې اوښکې راشي

ستا چې وړه وړه خندا را یاده شینه

***

کلي کې مشر سړی خوند کړي

لکه جنډه د پادشاهي ولاړه وینه

***

نن بې موره لور ودیږي

څوک به خندا کړي څوک شونډې بوڅوینه

***

ملا به خپله لور مین دی

نه په روا دي نه يې بل ورکوینه

***

مه اندیښنې کړه مه ځورونه

اندیښنې وینه وچوي رنګ زیږوینه

***

د توی نه پوري یاري مه کړه

یا به باران وي یا به توی راغلي وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتا یاری می کړی نه وای

ځان می د سیند په څپو وړی وای مینه

***

کله به وم کله به نه وم

زما یاری په رنګه مه بوله مینه

***

چاته می هیڅ ویلی نه دی

بی موره زوی یم هر سړی می تنګوینه

***

بنګړی نیم کارته کړه نیم پورته

مړوند خالی کړه چی زه سر ولګوومه

***

اسمعیل خان می مسافر شو

همزولو ځکه ژوندون خوند نه راکوینه

***

نه می هیریږی خنګه وکړم

د اسمان تر ستورو ډیر دی شول کالونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه لوی اختر ته راشه

ما په کوچنی اختر کی ډیر ژړلی دینه

***

ستا د یوی ورځی خنداوه

زه به ژړا درپسی ټول عمر کومه

***

زړګی منلی یار می ته یی

هسی په خوله خندا له نورو سره کړمه

***

مسافری دی ډیره وکړه

رب دی نصیب په خپل وطن وکړه مینه

***

که زړه ته سل ځل تسلی ورکړم

په سترګو لیدلی جانان کله هیروینه

***

وطن د سرو ګلونو باغ دی

دمسافرو پکی نشته نصیبونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه خپل وطن ته راشه

تا په پردی وطن کی څه لیدلی دینه

***

مسافری دی ډیره وکړه

رنګ می دی هیر دی به نامه دی یادومه

***

ورکیه مین یې که غریب یې

چی تور کالی دی روزانه په غاړه کی وینه

***

که چا لونګ لیدلی نه وی

پیغله خوله که د لونګو بوی تری ځینه

***

دیوال سوری کړه ګوتی راکړه

پلار دی ختګر دی بیا به جوړ کړی دیوالونه

***

د مسافرو مل شی خدایه

د زړه په مینه تیروی د یار غمونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ستا په دوه سترګو مین یم

که خلک نور ګمان کوی ړانده دی شینه

***

مسافر تلی درجګه نه شوم

ګیله من نه شی زه سلګو نیولی ومه

***

عمر د غم راباندی تیر شو

داباقی عمر که لمبه شی تیر به شینه

***

ځوانی زما لکه ګلاب دی

لاسونه مه راوړه زری زری به شمه

***

ما دخپل ځان نه جدانه کړی

چه تا سره یم زړه زما خوشحاله وینه

***

لاس می د غاړی راچاپیر کړه

چی می پوره شی د مین زړه ارمانونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافر تلی درجګه نه شوم

رب مې دې شله کړي په دواړه زنګنونه

***

جانانه څه لوبې دې وکړې

ته بې وفا شوې زه يوازې پاتې شومه

***

په ناموس جنګ په وطن جنګ دی

د وطن جنګ ته په غورځنګ ورځه مينه

***

په جنازه کې مې ګل کيږده

چې د لاس نښې دې په قبر مې ساتمه

***

مخ ته مې مه ګوره کافر شوې

زه مسافر لالې په خدای سپارلی يمه

***

مينې دې داسې ليونی کړم

بازار ته لاړ وم په سودا نه پوهيدمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینی دی داسی لیونی کړم

ورځ د شپې وه زه د جمعې لمانځه ته تلمه

***

جلکې په باغ کې کالې مینځې

ټیکرې یې نشته مخ په پاڼو پټوینه

***

یار مې ټوپک زه یې ګولې یم

په تورو غرو مې ګرځوی ورکه یې کړمه

***

غم د د زغم خبره نده

نور به په چیغو چیغو کلي خبرومه

***

په کټ کې دوه ګوتې ځای راکړه

لکه لړم به دیوالو راغلی یمه

***

زړه چې مین شي سترګې ژاړي

باڼه ولاړ وي اوښکې غواړي رخصتونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځه چې دواړه سره لاړ شو

په زیارتو به ګرځوو ګکر سرونه

***

راځه چې دواړه سره لاړ شو

وروستي خبري به سپینږیري لندوینه

***

په ونه داړه سره سم یو

په تامې تیر دی ګرځكتی څڼو سرونه

***

سترګي دی ښې دی چې وړی دی

که لږی غټی وای خوړلی به دی ومه

***

زړه می سوری وینی تری څاڅی

هم ظالمانو په چړ وهلی یمه

***

مازدیګر مه ګوره ما ګوره

مازدیګر تل وی زه به کله ومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحاله ته اوسی جانانه

که زما ټول عمر د غم وی او تیر به شینه

***

په لوړو غرو رانه پنا یې

سپینی سپوږمۍ ته سلام کړه سلام به کړمه

***

ګریوان می ټول په اوښکو لوند دی

ما د اشنا له غمه ډیر ژړلی دینه

***

زړه به می ولی نه دردیږی

به ما شرمیږی وایی نه دی پیژنمه

***

د دیدن ټایم راته بدل کړه

مور می شکی شوه ما ګودر ته نه پریږدینه

***

که باران اوری ودی اوری

واری دی نه اوری چی لاری بندوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د زلمو نه پوره نه شوه

ګرانه وطنه جینکۍ به دې ساتینه

***

ته د شپې په خوب کې راشې

ته په خندا شې زما اوښکې په مخ ځینه

***

لحد مې ټول په وینو سور شو

د بیلتانه په چاړو غوڅ راغلی یمه

***

چې مازدیګر پرې ښایسته کیږې

هغې جینۍ له مور منګی نه ورکوینه

***

والسلام

په احترام

لیکوال: اسمعیل خان «امینی»

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library